

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstraat 59, wormerveer
adm.: kon. wilhelminalaan 38, leersum

J. J. VERLEUR — AMERSFOORT

BEVRIJDING

„Wanneer de Zoon U vrijgemaakt heeft, zult U werkelijk vrij zijn.” Johannes 8:36

Wie vandaag „bevrijding” zegt, spreekt wel over een woord, dat in is, maar waaraan zo iedereen een eigen inhoud geeft.

Gaat U maar na. De volgende week hopen we de dag te „vieren”, waarop ons land en volk werd bevrijd van de bezetting van vijf jaar nazi-heerschappij. Dat is dan een geweldig historisch ogenblik en we denken met blijdschap terug aan de golf van vreugde, die deze dag bracht.

Maar nazi-diktatuur is toch maar één van de vormen van overheersing, die ons leven kan dwingen. En we kregen al heel gauw het gevoel, dat er héél wat andere machten opdoemden, die minstens een even grote bedreiging vormen voor een werkelijk bevrijd bestaan.

In deze zelfde tijd vierten we ook de verjaardag van H.M. onze Koningin. De Heer zegene Haar in Haar hoge ambt en in Haar persoonlijk en gezinsleven. Zij heeft vooral de liefde van ons volk verworven door haar menselijkheid en haar liefde voor mensen. In haar woorden gaat het dan ook om de mens en zijn werkelijke ontplooiing. Maar ook dan komt de vraag naar boven, of die mens nu werkelijk bevrijd is, als hij helemaal „mens” is.

Nog iets héél anders. Er is vandaag zelfs een theologie, die zich theologie van de bevrijding noemt. Deze theologie denkt zuiver in horizontale richting. Het koninkrijk van God komt niet van boven als een herscheppend ingrijpen van de Geest van Christus; het komt door ons toedoen in de historie van het mensenleven, als we de gerechtigheid van dat koninkrijk realiseren in deze wereld in de bevrijding der volkeren, desnoods door revolutionair geweld heen. Geen wonder, dat deze theologie van de bevrijding met name in de derde wereld aanhang vindt en gevoed wordt door de rassentegenstellingen. Bevrijding is dan de bewustwording en de volwassenwording van de zwarte rassen en voor hen

zou dan deze bevrijding samenvallen met en identiek zijn aan het rijk van God.

Het vreselijke is, dat onder het mom van bevrijding deze volkeren en trouwens de héle wereld geïndoktrineerd wordt door de marxistische levensstijl en in zuiver-materialistische zin wordt voortgestuwd naar de tirannie van de mens zonder God en zonder toekomst.

Wanneer onze Heer over vrijheid en bevrijding gaat spreken, begint Hij altijd centraal in het hart van de levende mens zelf.

De mens heeft áltijd behoefte, zichzelf een passend systeem aan te meten, waardoor hij grond onder de voeten heeft. Ook de joodse mens deed dat.

Tegenover de woorden van de Heer beroepen de joden zich altijd weer op hun afkomst, hun ras, hun religie en hun voorrechten. Wij, zeggen zij, zijn kinderen van Abraham, en hebben nooit iemand gediend. Hoe kunt U dan zeggen: jullie zult vrij worden? Hun mens-zijn valt dus samen met hun cultuur, met hun religie, met hun afkomst.

Achter dát masker gaat hun mens-zijn schuil. Verbergt zich hun zelf-handhaving.

Dat is voor hen de werkelijkheid en daarom kennen ze de waarheid niet. Cultuur en religie worden dan de schijnwereld, waarin wij (mensen) leven en waarmee we onszelf bedriegen. Je bent nog niet bevrijd, als je besneden bent, orthodox bent opgevoed en de verdrukkers hebt weggejaagd.

Zo zijn ook U en ik nog niet bevrijd, omdat we de machten bestrijden, die onze cultuur en onze religie bedreigen. Als je gedoopt bent, gereformeerd bent opgevoed en de nazi's hebt weggejaagd.

Jezus stoot door naar het mens-zijn zelf van binnen uit. „Die de zonde

doet, is een slaaf van de zonde.”

De zonde. Dat is niet alleen maar het overtreden van een regeltje. David overtrad een regeltje, toen hij met zijn soldaten van de toonbroden at, die alleen de priesters mochten eten. Toch deed hij geen zonde. Sterker nog. Onze Heiland overtrad een regel, toen Hij aan een niet-joodse vrouw het brood (van genade) gaf, dat voor de joodse kinderen bestemd was. Maar niemand zal ook maar durven denken, dat onze Heiland zondigde. In de bijbel is zonde vooral: zijn bestemming als mens missen. En die bestemming is: vrij mogen leven als kind van God. God mogen liefhebben boven alles en de naaste als jezelf. Als je dié bestemming mist (dat is: de zonde doen), ben je een slaaf van de zonde. Je kiest de zonde vrijwillig en moet dan mens-zijn naar eigen keuze. Maar je mist de eigenlijke bestemming.

En nu gaan we er iets van voelen, als de bijbel zegt: dat Christus zonde voor ons is geworden.

Hij werd dat gebroken mens-zijn voor ons gemaakt.

Hij droeg de liefde-tot-elke-prijs, tot in de hel toe.

Alleen door en in Hem kan ik weer werkelijk mens; vrij mens worden. Wanneer de Zoon U heeft bevrijd, ben je werkelijk vrij.

Bevrijding komt alleen door de (opgestane) Heer, die de Geest is.

Want Hij is de Zoon des mensen, d.w.z. de mens bij uitstek.

Dit is het echte mens-zijn; zó mag je als mens worden door zijn Geest. Dat is de vrucht, de doorwerking van de verzoening.

We hebben van Christus' werk nogal eens een soort passe-par-tout gemaakt. Zoiets als een rekensommetje. Goed, we zijn zondaars. Het staat orthodox om dat te erkennen.

Maar er is gelukkig vergeving. Ik heb zoveel schuld. Christus heeft zóveel betaald. En trek dat van elkaar af. Dan staan we weer quitte.

Ik denk, dat daarom nogal eens bij de mensen de afkeer van christelijk geloof is gegroeid. Men zei dan, dat is gemakkelijk, vergeving neemt álle schuld weg. Dan zijn we klaar. Geloof is dan een soort computer geworden. Je stopt er de kaart van je zonde in. En het antwoord van de vergeving rolt er uit. Klaar is kees. Vergeving wordt vaak beleefd als een sommetje van optellen en aftrekken. Dan kun je verder humaan zijn en lief voor elkaar.

En als je dood gaat, ga je naar de hemel.

Maar Christus bevrijdt, d.w.z. herschept je tot werkelijke mensen. Mensen, zoals God ze graag ziet. Christus maakt volwassen, mondig, verantwoordelijk.

Kiezen voor God en de mensen tot-elke-prijs.

Want dat is werkelijke liefde: mens-zijn tot elke prijs.

Zó heeft Hij het voor ons gedragen aan zijn kruis.

Zó wil Hij ons bevrijden door zijn Geest.

Zó vinden we onze bestemming terug.

Werkelijk vrij.

Een vis is pas dán vrij, als hij kan spartelen in het water en niet, als hij op het droge ligt te happen naar lucht. Een vogel is pas vrij, als hij hoog in de lucht kan zweven en zwieren en niet als hij op het strand stikt in de olie.

Een wilde kat is pas vrij, als hij in de wildernis kan jagen op zijn prooi, en niet als hij in de kooi van de dieren-tuin ligt te knippen tegen de zon en alles krijgt, wat hij behoeft.

Elk beeld faalt.

Maar de mens is pas vrij, als hij door Christus in zijn element is.

En zijn element is de vrijheid; de vrijheid om lief te hebben, de vrijheid om mens van God te zijn; de vrijheid om kind van de Vader te mogen worden.

Christen-zijn is niet-behoren-tot een groep; tot een partij; het is geen

(vervolg op pag. 131 - 1e kolom)

in dit nummer

Pag. 129 Ds J. J. Verleur, Bevrijding
Pag. 130 Ds N. Cornelisse, Kinderen aan de tafel van de Heer (2)

Pag. 131 Ds G. Janssen, Dupliek aan dr D. Holwerda inzake de vrouw in het ambt

Pag. 132 D. W. L. Milo, Oude en nieuwe schatten
Prof. dr H. J. Jager, Zo was het (16)

Pag. 134 Prof. C. Veenhof, Over de „ziel”

Pag. 135 P. C. v. Wijk, Terloops...

Antwoord aan ds H. de Jong (2) betreffende:

Kinderen aan de tafel van de Heer

De belijdenis

In mijn eerste artikel verwees ik naar antw. 74 van de H. Catechismus. De Nederlandse Geloofsbelijdenis behandelt het avondmaal in artikel 35. „Wij geloven en belijden, dat onze Zaligmaker Jezus Christus het Sacrament des Heiligen Avondmaals verordend en ingesteld heeft, om te voeden en te onderhouden degenen, die Hij alrede wedergeboren, en in zijn huisgezin, hetwelk is Zijn Kerk, ingelijfd heeft.”

De wedergeboorte wordt hier als noodzakelijk gesteld. Wedergeboorte en bekering. Dat geldt ook voor de doop. Dezelfde bijbelse argumenten die voor de kinderdoop gebruikt worden, gelden ook hier. „Hoewel nu onze kinderen deze dingen niet begrijpen, mogen ze daarom van de tafel van de Heer niet uitgesloten worden, omdat zij ook zonder hun weten delen in de veroordeling van Adam en evenzo weer in Christus tot genade aangenomen worden... en de ouders zijn verplicht hun kinderen bij het opgroeien in deze leer te onderwijzen.”

Wie de doop, het sacrament der „inlijving” ontvangt, mag ook (moet ook) het avondmaal, het sacrament der „inblijving” ontvangen. Ben ik dan toch een voorstander van de zuigelingskommunie?

Nee, reeds uit praktische overwegingen is er een grens. Maar die grens hoort zo vroeg mogelijk te liggen. Ik herinner me, dat ds De Jong in één van zijn artikelen over de doop schreef dat degenen die de volwassen-doop aanhouden het subjectivisme in de hand werken. Aan het tijdstip waarop iemand gedoopt wordt blijft dan altijd een subjectief element verbonden. Het mooie, en de kracht van de kinderdoop is dat het ons verwijst naar God's beloften, voor ons en onze kinderen. Maar werkt volwassen-avondmaal niet hetzelfde subjectivisme in de hand?

Wedergeboorte en bekering gebeuren in het verborgene van ons hart door God's Woord en Geest. Het avondmaal is bedoeld om dit te versterken. Mogen wij dan leden van de gemeente de toegang ontzeggen tot dat, naar ons oordeel, de vruchten van het geloof openbaar worden?

Daarom is mijn antwoord op de vraag „is de kinderkommunie konform de belijdenis” bevestigend. Ze is konform de strekking van de belijdenis.

Plaats voor de tucht

„Past dus... het kinderavondmaal niet meer bij kerken die geen tucht kennen?” vraagt ds De Jong. Mijn antwoord is:

1. Nergens spreekt de Bijbel over de uitsluiting van het avondmaal als tucht, maar altijd uitsluiting van de gemeenschap. Wie iemand het avondmaal ontzegt ontzegt hem de gemeenschap. „Doet het oude zuurdeeg weg” en, „Nu evenwel schrijf ik u, dat gij niet moet omgaan met iemand, die, al heet hij een broeder, een hoereerder, geldgierige, afgodendienaar, lasteraar, dronkaard of oplichter is; met zo iemand moet gij zelfs niet samen eten” (1 Kor. 5 : 7-11). Zo iemand, zegt Paulus, mag je niet in je huis uitnodigen. Uitsluiting van het avondmaal is het einde van de tucht, niet het begin. Er is door anderen op gewezen dat Paulus met het onderscheiden van het lichaam in 1 Kor. 11 : 29 allereerst doelt op de gemeente, de gemeenschap, en in het verlengde daarvan, op het avondmaal. De nadruk ligt daar op het „onwaardiglijk” eten en drinken, omdat zij niet op elkaander wachtten bij de maaltijd. Paulus zegt niet dat zij weg moeten blijven, maar zichzelf moeten beproeven, en dan aankomen. Toch spreekt het avondmaalsformulier, i.p.v. „waardiglijk” eten, uiteindelijk van „waardige” deelnemers. Dat is een verschuiving naar „hoor ik er wel bij?” Die vraag is op zichzelf een goede vraag. Maar, die hoort in een breder verband te liggen, van de gemeenschap.
2. De tucht van kinderen als deel van de opvoeding is allereerst de verantwoordelijkheid van de ouders. Ook dat is een proces.
3. Zonden, zoals die in 1 Kor. 5 en het avondmaalsformulier aangegeven worden, worden alleen door volwassenen gedaan. Het zijn bo-

Opzien tegen de dood

De mens wordt sterfelijk geboren. Al mag de uitspraak van het kerkelijk doopsformulier wat zwaar en somber aandoen: „dat het leven niet anders is dan een gestadige dood” — ze typeert toch in zekere zin ons menselijk bestaan als voortdurend door de dood bedreigd. We zouden kunnen zeggen: in ieder mens liggen de kiemen van de dood. Altijd dreigt die dood. Alle genees- en voedingsmiddelen willen dienen om ons leven in stand te houden.

Vooral in dagen van ziekte en verval van krachten worden we ons er sterk van bewust. Bij oude mensen kan de onherroepelijkheid van de naderende dood tot somberheid en zwaarmoedigheid leiden, ja tot een obsessie worden.

Maar ook niet-oude mensen kennen wel die vrees, welke zich b.v. uit in een overdreven zorg voor hun gezondheid. Men wil graag jong blijven. Men wil zichzelf niet toegeven, dat men bij het ouder worden de jeugdvitaliteit gaat verliezen. De hoogste gelukwens, die men bij

jubilea te bieden heeft is dan: lang zal hij leven!
Ja, leven! Niet sterven! Ik heb patiënten in het ziekenhuis, worstelend met de dood, horen roepen: Ik wil niet sterven!

Vrees voor de dood! Een onderbewuste angst vaak, die bij tijden boven komt. Niet enkel voor de dood zonder meer, maar bij zeer velen ook, bewust of onbewust, angst voor wat achter de dood ligt.

De Schrift spreekt in dit verband onwillig onderworpen zijn aan een van dienstbaarheid, slavernij, een macht, die dreigt; die ons steeds meer in haar greep krijgt en waartegen ten slotte geen verweer is.

Uit deze slavernij worden we alleen verlost, vrijgemaakt, door het geloof in Hem, die voor ons de dood heeft overwonnen. Want Jezus Christus heeft voor allen, die in Hem geloven, de menselijke dood ondergaan. Hebr. 2 : 14 zegt: Opdat Hij door zijn dood hem, die de macht over de dood had, de duivel, zou onttrenen, en allen zou bevrijden.

Hoe meer Christus ons leven wordt, des te meer gaat dan ook het opzien tegen de dood wijken. De evangelische blijdschap doet de dienstbaarheid wijken. Paulus kon op Gods tijd getroost het leven verlaten omdat hij wist: „Hetzij wij leven, hetzij wij sterven, wij zijn des Heren!”

B. Telder, Bilthoven

vendien grove zonden (moordenaars, ruziemakers, dieven, allen die twist, sekten of revolutie in kerken en in wereldlijke regeringen willen aanstichten). Kinderen en terneergeslagenen worden hier niet aangesproken!

Geen passiespel, maar belofte

Misschien is de „dodelijke ernst” bij de gebruikelijke avondmaalsviering, één van de redenen dat kinderen uitgesloten zijn van de tafel van de Heer. Velen zien het toch als een uitbeelding van wat er met het lichaam en bloed van de Heer op Golgotha is gebeurd. Het breken van het brood verwijst niet naar het gebroken lichaam van Christus. Zijn lichaam is niet gebroken.

„Niet dit is geschied, opdat het schriftwoord zou vervuld worden: Geen been van Hem zal verbrijzeld worden”. (Joh. 19 : 36, 37)

Vroeger brak men het brood, zoals wij het nu snijden.

Onze Heer heeft de wijn niet in een beker uitgegoten. Velen zien in die handeling het vloeien van het bloed. (Ik zie weer de mis!)

Zo'n gebeuren sluit kinderen uit. Door de sfeer waarin het avondmaal gevierd werd in een grote kerk, was ik als kind overtuigd dat helemaal vooraan in de kerk aderlatingen plaatsvonden.

De Heer heeft met brood en wijn uitgebeeld niet hoe Hij zou lijden, maar hoe Hij voor ons het brood en de

wijn des levens zou worden. Dat is het belofte karakter van het avondmaal. De verkondiging van de dood des Heren is een verkondiging van de vrucht van Zijn dood, nl. Leven, Blijdschap, Hoop, Brood is het teken van leven, wijn van vreugde en overvloed.

Van beiden zegt Jezus dat Hij ze niet meer gebruiken zal met Zijn discipelen voordat ze vervuld zijn in het Koninkrijk Gods (Lk. 22 : 16, 19).

Gezinskommunie

Israël's offermaaltijden waren feestelijke gezinsmaaltijden, ter viering, verkondiging, van het lam dat geofferd was op het altaar.

Jezus is het Lam God's die het avondmaal ingesteld heeft om Zijn dood te verkondigen. Mogen wij onze kinderen daarvan uitsluiten? Het „moeten” geldt ook voor hen, op hun niveau.

Immers, al God's „mogen” is „moeten” zoals ik eerder heb aangegeven in een vorig artikel. Het avondmaal is ingesteld tijdens een gezinsmaaltijd. Aanvankelijk, zoals in 1 Kor. 11, was het avondmaal deel van de maaltijd. Hoe dat zich precies heeft afgespeeld weten wij niet. Maar, men brak het brood huis aan huis (Hand. 2 : 46). Ik kan me niet voorstellen dat de kinderen „even weg” moesten. Daarom zou ik liever willen spreken van gezinskommunie, in plaats van kinderkommunie.

Dupliek aan dr D. Holwerda inzake de vrouw in het ambt

Het antwoord van dr Holwerda aan mij in „Opbouw” van 3-2-'78 vraagt om een korte reactie, waarbij ik me tot de hoofdzaken beperk.

A. De plaats van de vv. 34/35 van 1 Cor. 11

Dr H. leest de beginwoorden van v. 34 (N.V.): zoals in alle gemeenten der heiligen, bij v. 33. Hij voert daar thans als argument voor aan het spraakgebruik van Paulus. Ik betwijfel of dit, gezien 2 Cor. 11:3 en Rom. 5:16, naar welke vv. dr H. zeer correct verwijst, wel een doorslaggevend argument is. Herhaling van reeds gegeven argumentatie heeft geen zin. Deze kwestie — en daar komt het wezenlijk op aan — beslist tenslotte nog niet over de plaatsing van de vv. 34 en 35 na v. 40.

B. Het 'beoordelen' van de profetie

De verbinding die ik legde tussen het zwijggebod en het beoordelen van de profetie (v. 29) ontmoet bij dr H.

Vervolg van pag. 129

BEVRIJDING

beginsel of uitgangspunt; Christen-zijn is niet gelijk-hebben of een program uitvoeren. Christen-zijn is van Christus-zijn; door Hem bevrijd zijn van de tirannie van mijn verminkte-mens zijn, want ik ben door Hem verlost. Christen-zijn is mens van God zijn, tot alle goed werk toegerust. Christen-zijn is weer mógen lief-hebben, omdat ik verlost ben van het móeten haten. Christen-zijn is weer mógen dienen, omdat ik verlost ben van het móeten heersen. Christen-zijn is altruïst mogen zijn, omdat ik verlost ben van de slavernij van mijn egoïsme. Dure woorden, omdat ze gekocht en betaald zijn met het bloed van Christus. Pas dán, als de Zoon mij vrijgemaakt heeft, dan ben ik werkelijk vrij.

En je kunt alleen maar bidden:
„Heer Ik geloof!
Komt U mijn ongelovigheid te hulp.”

„Ik lig machteloos gebonden; Hij komt en maakt mij vrij!”

taalkundig bezwaar, omdat 'diakrinein' (beoordelen) een schiften en niet een toepassend bezig zijn uitdrukt. Laat ik trachten me wat duidelijker uit te drukken. De profetie zelf had wel betrekking op praktische aangelegenheden. Door haar werd ook vermaning gegeven, v. 4, en gezegd wat er gedaan moest worden, vgl. Friedrich in K.W., 6, pag. 857. En daarover had het oordeel der anderen te gaan, schiftend: was er juist of onjuist gesproken? Dat zal zeker in een levendige samenkomst als men te Corinthe gewend was tot discussies aanleiding gegeven hebben. De deelname daaraan ontzegt Paulus echter aan de zusters. Deze opvatting komt in geen enkel opzicht in strijd met de betekenis van 'diakrinein' als schiften.

C. Het 'waarom' van dit zwijggebod

Dr H. schrijft: J. zoekt het in de onderworpenheid van de vrouw. De kwalificatie 'aischron' (lelijk, NBG) betekent volgens hem „wat de vrouw niet als vrouw doet uitkomen... „Maar het gebruik van de term 'aischron' in het NT is duidelijk anders. Het betekent 'oneerbaar'... Ik merk hierbij op dat ik geen vertaling gaf van 'aischron', maar aangaf waarop deze kwalificatie sloeg, vgl. vlak er boven: Het woord lelijk kan ons doen denken aan wat toentertijd als passend gold, Opbouw, pag. 319. Maar verder: de vertaling van dr H. met 'oneerbaar' wekt gemakkelijk associatie met de gedachte van 'onkuisheid', wat ook de bedoeling van dr H. is. Deze vertaling is echter niet een algemeen erkende, maar een strikt persoonlijke. Het woord 'aischron' betekent als zodanig schandelijk in al zijn nuances. Buiten het NT betekent het zeker niet altijd 'oneerbaar' of ook 'laag' in zedelijke zin, welke vertaling dr H. naast die van 'oneerbaar' soms in het NT aanwezig acht, terecht. De Griekse vertaling van het OT (de Septuagint) noemt de magere koeien uit de droom van de Farao 'lelijk van aanzien' (aischrai tooi eidei, Vulgata: deformes), Gen. 41:9 en de 1e Brief van Clemens (ongeveer 96 na Chr.) typeert met verzet tegen de oudsten in de gemeente van Corinthe als schandelijk, een grote schande (aischrai). In het NT beslist het verband over de nadere nuance van het woord, dat er slechts enkele keren in voorkomt. Daarbij valt te bedenken dat alles wat onkuis is wel schandelijk is, maar dat alles wat schandelijk is nog niet oneerbaar met de bijbetekenis van on-

kuis is. Dr H. verwijst voor zijn vertaling 'oneerbaar' naar het zich kaal laten scheren van een vrouw, 11:16; daardoor verliest ze haar gewaad, zegt hij en loopt ze er a.h.w. naakt bij, v. 15. Zo ziet Paulus in 14:35 ook niet zozeer insubordinatie dreigen, zoals ik stelde, maar onkuisheid, aldus dr H. Maar in v. 34 spreekt de apostel toch maar nadrukkelijk over de ondergeschiktheid van de vrouwen en in 11:15 is er m.i. geen sprake van er naakt bijlopen, maar van het er als een man bijlopen. Het gaat in heel dit hoofdstuk in elk geval om de bedekking van het hóofd en dat is hier een teken van ondergeschiktheid aan de man, die bij het bidden en profeteren geen hoofdbedekking hoeft te dragen, omdat hij het beeld en de heerlijkheid van God is, maar de vrouw is de heerlijkheid van de man, v. 7. Het lijkt me voor geen tegenspraak vatbaar dat niet de onkuisheid, maar de emancipatie het eigenlijke thema van caput 11 is. Paulus strijdt hier tegen de 'rolvervaging', zegt Van Bruggen. Men moet hier ook niet vanuit 1 Tim. het begrip 'onkuisheid' indragen, te minder omdat het de vraag is of dit begrip ook daar wel zo'n grote rol speelt.

Dr H. beziet het hele vraagstuk vanuit de positie van de gehuwde vrouw en denkt aan een tekort doen aan de huwelijksrouw en zo komt de gedachte van de onkuisheid haar rol spelen. Maar of Paulus speciaal aan de gehuwde vrouw denkt is tot op de dag van vandaag een omstreden zaak. In 1 Cor. 11 ontbreekt elke verwijzing naar het huwelijk, noch wordt daaraan enig argument ontleend voor het optreden van de vrouw in de gemeente, zo citeert Van Bruggen Conzelmann. Hoe ter wereld kan een vrouw door zich met een vraag om advies te wenden tot een broeder daardoor tekort doen aan de onderdanigheid, die zij jegens een man verplicht zou zijn, vraagt dr H. blijkbaar wat ongeduldig. Ze kan daardoor toch alleen tekort doen aan het gezag van haar eigen man over haar? Ik veroorloof me hier een citaat van Delling: „Het ondergeschikt zijn „hat hier kein unmittebares personles Gegenüber, es kennzeichnet zunächst einfach den Status der Frau als solcher” (K.W., 8, 44). Het gaat hier om de onderdanigheid niet aan een man, maar aan de man als zodanig. Dr H. verstrikt zich hier in een nodeloos probleem.

Dit probleem wordt nog verwarrender doordat hij 'gezag hebben over' (N.V.) in 1 Tim. 2:12 vertaalt met 'negeren'. Zo wordt de vraag aldus toegespitst: wat voor gezagsnegering zit er in een vraag aan een vrouw aan een man? In het Grieks staat hier het woord 'authentein'. Dr H. verwijst: J. blijft weliswaar maar vertalen „ik sta niet toe, dat een vrouw... gezag over de man heeft”, terwijl hij er toch al op gewezen had (!!) dat wat wij van elders over het hier gebezigde zeldzame woord weten, duidelijk maakt dat de betekenis niet is 'gezag hebben over', maar veeleer 'het gezag van wie over je gesteld is' negeren.

Authentein dus, dat ik ook een keer vertaalde met de baas spelen over. Muller, Bauer, Blass/Debrunner geven de vertaling beheersen, heersen over; de Canisiusvertaling: meestert over; Rienecker: (eig. eigenmachtig handelen) beherrschen, m. gen. Vergeleik voor authentès Euripides: heer, gebieder, de in het laat-Grieks overheersende betekenis; via het nieuw-Grieks in het Turks: effendi, heer, zo Hommes; Joachim Jeremias: sich selbstherrlich über den Mann erheben.

Het 'negeren' van dr H. geeft aan een bijkomende gedachte-negatie van —, die voortvloeit uit de hoofdgedachte — eigenmachtig optreden — een veel te zwaar accent. Dit is vooral daarom nog bezwaarlijker omdat de gedachte van het negeren van het gezag van haar man bij dr H. overgaat in het negeren van haar man zelf. En zo komt het dan te staan in de sfeer van de huwelijksontrouw met de daarbij komende gedachte van de onkuisheid.

In verband met wat ik schreef over Rom. 16:1 en 2 wijst dr H. er terecht op dat er niet te spreken valt van een NTisch spraakgebruik m.b.t. het woord 'prostatís', voorstandster, omdat dit woord slechts één keer in het NT voorkomt. Ik wist dit, want praktisch alle commentaren zeggen dit. Daarom was te vermoeden geweest dat ik bedoelde het NTisch spraakgebruik t.a.v. diaken en voorstandster en/of aanverwante woorden. Ik dacht daarbij o.a. aan de prochistamenoi in b.v. 1 Thess. 5:12, zie Reicke, K.W., 6, 701-713.

Tenslotte: heel wat van wat ik heb opgemerkt aan zijn adres liet dr H. onaangeroerd, zoals ik me ook grote beperkingen heb opgelegd m.b.t. wat hij aan mijn adres heeft geschreven. Men moet nu eenmaal met de ruimte en de lezers rekening houden. De exegese van 1 Cor. 14 en andere teksten, die ons onderwerp raken blijft moeilijk. Een gelijk oordeel zal, zoals ik reeds eerder schreef, wel niet gemakkelijk uit de bus komen. Het is verstandig op dit punt niet met al te grote stelligheid te spreken. Ik hoop dit dan ook niet gedaan te hebben, al kan men natuurlijk op een bepaald punt wel eens kunnen en mogen zeggen: dit is toch wel onjuist. Natuurlijk sluit de moeilijkheid van de stof het nuttige van de gedachtenwisseling niet uit. Zij kan leiden tot meerdere helderheid, dat is tenminste de bedoeling. Ik hoop dat ook mijn bijdrage in dit opzicht enig nut heeft afgeworpen.

Rectificatie

In het nr. van vorige week is in het artikel over „Spreken of luisteren” op pag. 123, 3e kol. bovenaan, een storende fout geslopen. De zin luidt: Het is zelfs zo dat je niet kunt communiceren. Deze zin moet als volgt gelezen worden: Het is zelfs zo dat je niet niet kunt communiceren.

Oude en nieuwe schatten

aan Pinksterliederen

Wanneer het zogenaamde kerkelijk jaar onze zondagen bestuurt (en willens of onwillens gebeurt dat vaak) zitten we op bepaalde zondagen met een behoefte aan bepaalde kerkliederen. Met het Kerstfeest is er altijd meer aanbod dan vraag; kerkelijke en onkerkelijke liederen zijn er dan in milde overvloed. Met Pasen is dat minder. Maar nog altijd is er een bescheiden schat aan oude en nieuwe zangen; ook zijn er de passie's nog. Met Hemelvaartsdag zitten we bepaald klem. Houden we het op de psalmen, dan zijn het 36 en 47 welke spreken over „God die omhoog vaart”, hetgeen niet rechtstreeks slaat op de opgevaren Christus — maar op het optrekken van de wolk boven de ark, tijdens de woestijnreis. En komen we bij Pinksteren... dan is de kerk stom. Geen psalm over de uitstorting van Gods Geest in mensen. Jawel, sedert 1933 hebben we in onze „enige gezangen” twee liederen van Isaac Da Costa, en wel gezang 21 Kom Schepper Geest en 22 Ja de Trooster is gekomen. Het eerste heeft 12 uitroepstekens, het andere 21. Uitroepstekens geven in de literatuur altijd een moment van onmacht aan; in de spreektaal zoudt u aan een knoop kunnen denken. De liederen van Da Costa zijn dan ook onmachtig. Ze vertellen wel „heden is het Pinksterfeest” en „'t past ons juichend keer op keer zijn verschijning te verkonden”; er komen zelfs enige retorische vragen aan te pas — maar de taal is verouderd, het proza gezwollen, de inhoud vrij onbelangrijk en als kerkliederen hebben ze toch afgedaan.

—o—

Wil de kerk niet telkens in schablonen vervallen (zo van: „dit is de dag, de roem der dagen” en andere passepartouts) dan zou het goed zijn, onze kerkelijke liederen op dit punt eens grondig te herzien en uit te breiden. Want het Pinksterfeest is waarlijk belangrijker dan een geregistreerde historische uitstorting van Gods Geest onder wondertekenen en krachtige daden — dingen, die de kerk sedertdien om onnaspeurlijke redenen is kwijt geraakt. Heeft Pinksteren een permanente betekenis, dan kan dat slechts zijn: dat wij, bezield door Gods Geest, instrumenten in zijn hand mogen zijn om zijn machtige daden uit te voeren. Dan is de Geest niet slechts de Trooster, de zuivering van onze gebeden, de balsem op onze wonden (dingen, waarbij de mens in feite passief blijft) maar dan is de Geest vooral de motor en de brandstof, die ons aan het werk zet, actief maakt.

Zien we eens naar het Liedboek voor de Kerken. Daar vinden we niet minder dan 17 (zeventien) liederen, oude en nieuwe, die het Pinksterfeest en zijn gevolgen bezingen. Het begint bij 236, een lied uit de middeleeuwen: „Beata nobis gaudia”. U weet nu wel, dat die oude kerkliederen werden genoemd naar de Latijnse aanvangswoorden. Dan betekent dit lied: Gezegend de vreugde voor ons (als wij het juist vertalen). De dichter is onbekend, het lied stamt uit 950, de melodie is uit de 12e eeuw of eerder, en J. W. Schulte Nordholt heeft het opnieuw berijmd. Zullen we het samen eens lezen?

De jaarkring brengt ons in zijn keer / de allerschoonste vreugde weer / omdat de Geest des Heren wordt / op zijn discipelen uitgestort. — Vlammen die op hun hoofden staan / nemen de vorm van tongen aan / opdat zij rijk aan woorden zijn / en vol van liefde sterk en rein. — De menigte der volken beeft / omdat hun taal voor allen leeft. / Men schimpt: zij zijn vol zoete wijn / die door de Geest bevreugeld zijn. — Juist vijftig dagen na het feest / van Pasen kwam de Heilige Geest / de spanne tijds van ouds gesteld / waarop de wet der vrijheid geldt. — Wij buigen ons ootmoedig neer / en bidden U, getrouwe Heer / geef dat vandaag ook ons doorstraalt / de Geest die van de hemel daalt. — Wanneer het hart geheilgd is / vervul het met uw lavenis / scheld Gij ons onze schulden kwijt / en geef ons vrede in deze tijd. — Wij roepen God de Vader aan / de Zoon, uit 't graf weer opgestaan / de Heilige Geest, die ons geleidt / van eeuwigheid tot eeuwigheid.

Ziet u de „jaarkring”? Hier wordt het kerkelijk jaar sprekende ingeleid. Dat is niet sterk: de gebondenheid aan een jaarprogram, dat van de heilshistorie een repetitie, en zo een mythe, dreigt te maken. Maar zien we dat risico eenmaal duidelijk — dan is de tegenwoordige tijd van dat lied een winstpunt: want op ons, op Christus' discipelen, wordt de Geest uitgestort. En de gaven van Gods Geest worden opnieuw ervaren als beloofde feestdagen.

Dezelfde dichter berijmdde ook 237 Veni Creator Spiritus (Kom, Schepper, Geest). Ook hier is de dichter onbekend, maar het is al uit de 9e eeuw. De melodie is de bekende, die u ook bij Bach's koraalbewerkingen tegenkomt, een

mixolydische wijs met kleine toontrappen, vloeiende lijn, zeer bescheiden omvang. De tekst?

Kom Schepper, Geest, daal tot ons neer / houd Gij bij ons uw intocht, Heer / vervul het hart dat U verbeidt / met hemelse barmhartigheid. — Gij zijt de gave Gods, Gij zijt / de grote Trooster in de tijd / de bron waaruit het leven springt / het liefdevuur dat ons doordringt. — Gij schenkt uw gaven zevenvoud / o hand, die God ten zegen houdt / o taal waarin wij God verstaan / wij heffen onze lofzang aan. Enz.

Ook lied 238 is vertaald en berijmd door Schulte Nordholt. De titel: Veni Sancte Spiritus (kom, heilige Geest). De tekst is misschien van paus Innocentius III (12e eeuw), misschien van een ander. De vijf coupletten hebben niet dezelfde wijs; het lied is wat men noemt doorgecomponneerd. Wel is elk couplet in twee gelijke delen geknipt, waardoor het in twee koren kan worden uitgevoerd. Het begint zo:

Kom o Geest des Heren, kom / uit het hemelse heiligdom / waar Gij staat voor Gods gezicht / kom der armen troost, daal neer / kom en schenk uw gaven, Heer / kom wees in de harten licht.

Lied 239 is eveneens door Schulte Nordholt berijmd. Dat is naar Luther's Veni Creator en het begint: „Kom Schepper, God, o Heilige Geest / daal in de mensenharten neer / zij zijn uw schepselen geweest / herschep hen in genade, Heer. — Uw naam is Trooster, Gij geleidt / o goddelijk geschenk, ons voort / o balsem die ons werd bereid / o bron van vuur, o levend woord. — Ontsteek een licht in ons verstand / en maak tot liefde ons hart bereid / geleid met milde vaste hand / ons zwakke vlees in zekerheid. — Gij zijt door gaven zevenvoud / de vinger van Gods rechterhand / die 's Vaders woord ons toevertrouwt / zodat het klinkt in ieder land.” Enz.

Dit lied wordt gezongen op de oude wijs van 237, maar door Luther strakker gestileerd. Nog even merken we op, dat die „vinger van Gods rechterhand” ook in Da Costa's gezang 21 genoemd werd; deze trachtte hetzelfde origineel te bewerken. We laten ook hier de rest onbesproken en gaan verder met Lied 240, waarin Ad den Besten de krachtige taal van Luther uitnemend heeft weergegeven:

Kom, Heilige Geest, Here God! / vervult ons met uw gaven tot / al wat wij zijn, geest, ziel en bloed / ontvlamt en staat voor U in gloed. / O Geest, door uw aanstekelijk licht / hebt Gij U in 't geloof gesticht / een volk uit velerlei tongen. / Daarom, Heer, zij U lofgezongen / halleluja, halleluja!

H. J. JAGER — KAMPEN

Zo was het (16)

Van een broeder kreeg ik een vriendelijk schrijven naar aanleiding van het vorige artikel. Hij was er niet gelukkig mee, hoewel hij m'n bedoeling wel begreep. Hij was bang, dat door dergelijke verhalen koren werd aangedragen voor de molen van hen, die steeds maar bij de oude organisaties wilden blijven. Uit vrees voor isolement. Zodat ze langzaam maar zeker onder invloed kwamen van „linkse” figuren.

Ik van mijn kant kan wel begrijpen, dat hij er niet gelukkig mee was. Mogelijk is dit het geval bij meer lezers. Om hun vrees wat weg te nemen geef ik een samenvatting vna de brief, die ik aan bovenaangeduide broeder schreef. Namelijk dit:

1e. Ik schreef hoe het was. In 1946-48. Zo sprak ik en zo handelde ik in antwoord op vragen en

wensen, die mij toen werden gesteld. Ik heb geen spijt, dat ik indertijd zo deed.

2e. Het ging niet om de vraag of ik persoonlijk vóór of tegen het G.P.V. enz. was. Maar of ik als dienaar van het Woord des HEREN wilde aandringen om te kiezen vóór of tegen een en ander. Ik meende en meen nog, dat de kansel hiervoor niet de plaats is.

3e. Wat ons isolement betreft, het is goed dat we ons niet openstellen vóór de wereld. Maar we moeten ons wel openstellen naar de wereld toe. Ons niet laten beïnvloeden door de wereld, maar wel invloed uitoefenen op de wereld. Naar het woord van Jezus Christus: „Laat uw licht schijnen voor de mensen, zodat zij uw goede werken mogen zien

Ook lied 241 is van Luther en berijmd door Ad den Besten. Was de vorige melodie uit Luther's Geystliche Lieder van 1545, de melodie van 241 is weer uit de 13e eeuw. Het luidt:

Nu bidden wij de Heilige Geest / om een recht geloof het allermeest / dat Hij ons verblijde en ons bevrijde / en aan 't einde ons naar huis geleide / kyrieleis. — Geef, kostbaar licht, ons uw helderheid / dat wij Christus kennen voor altijd, / Leer Gij ons te bouwen op die Getrouwe / die ons 't vaderland heeft doen aanschouwen / kyrieleis. — Geef, heilige liefde, uw overvloed / doe ons hart ontvlammen in uw gloed / dat wij een van zinnen elkaar beminnen / alle twist en tweedracht overwinnen / kyrieleis. — Geef, hoogste Trooster in alle nood / dat wij nimmer vrezen schande of dood / dat wij niet versagen ten laatsten dage / als de vijand ons zelf komt aanklagen / kyrieleis.

Daarna komen enkele kerkliederen van jongere leeftijd. Lied 242, Komt laat ons deze dag, is op de bekende wijs van Bach: Komt Seelen, dieser Tag. De tekst is van Ernst Löscher (1673-1749), vertaald en berijmd door Jan Wit en het zingen van verschillende noten op een lettergreep is niet typisch-Nederlands. Maar lees alleen het slotcouplet en herken Jan Wit:

Wie 's Heren Geest bezielt / wie 's Heren woord doet zingen / wie met ons vieren wil / het feest der eerstelingen / die stemme met ons in / en prijze Gods verbond / dat Hij vandaag vernieuwt / en elke morgenstond.

Ook het volgende Lied 243, Toen eenmaal God ternederkwam, is al uit de vorige eeuw, opnieuw vertaald en berijmd door Schulte Nordholt. De melodie is een oude Engelse hymn uit 1592. De woorden: *Toen eenmaal God terneder kwam / kwam Hij in toorn en gloed / half duisternis, half witte vlam / de wolken voor zijn voet. — Maar liefelijk en zacht gezind / komt Hij de tweede keer. / Zo teder als de morgenwind / daalt nu zijn duif terneer. — Het vuur, op Sinai een stroom / een wilde vlammdans / is nu op ieder hoofd een kroon / in ieder oog een glans.*

Wij weerstaan de verleiding, het hele lied voor u uit te schrijven. Er zijn grenzen en beter is het, als u zelf al deze 17 Pinksterliederen gaat lezen en proeven. De kerk heeft van oude tijden tot vandaag toe, Pinksteren beter verstaan dan Da Costa het voor ons deed. Zie naar Lied 244 (op de wijs van Nicolai's prachtige Wachet Auf) en gedicht door dr E. L. Smelik, dat als volgt begint:

Christus stoot de hemel open / een vuur komt door de wereld lopen / een nieuw getij breekt haastig aan. / Hoor, de Geest vaart door het heden / van waar? waarheen? met sterke schreden / geen tegenstand kan Hem weerstaan. /

en uw Vader in de hemelen verheerlijken". Dit laatste deden we in elk geval veel te weinig.

—o—

En nu dan m'n vervolgverhaal.

Er waren dus brs. en zrs. die mij wilden bewegen om vanaf de kansel, dus als dienaar van het Woord des HEREN, iedereen de weg of het pad voor te schrijven, op elk levensterrein. Welk blad men zou moeten lezen enz. Daarvoor heb ik stichtelijk bedankt. Het is immers niet zo, dat één man, op de preekstoel, mondig is en dat de „leken", zal ik maar zeggen, allen onmondig zijn. In de Schrift staat, dat al de heiligen, alle gelovigen samen zullen overleggen, wat de wil van God is. En ook, dat alle gelovigen de zalving van de Heilige Geest hebben. Dat wil vanzelf niet zeggen, dat het Evangelie niet heel ons leven moet beheersen. Daarover mag geen verschil van mening zijn. Maar dan zó: Door de prediking van het Evangelie, als een kracht Gods tot behoud, moet onder de zegen van de HERE de gemeente leren „wandelen met God". De HERE kennen in alle wegen. Als dát bereikt wordt, dan zal elk gemeentelid zijn weg wel kunnen vinden op dat terrein, waarop hij zich beweegt en leeft. Bij verschil van mening en verschil

van handelen zal men elkaar niet gauw moeten verketteren. Maar denken aan het woord van Paulus: „God zal u ook dat openbaren, indien gij op enig punt er anders over denkt; maar wat wij bereikt hebben, in dat spoor verder". In hoofdzaken zullen we één lijn trekken, in bijzaken elkaar vrijheid gunnen, in alles de liefde betrachten.

Misschien zal iemand vragen: Maar hoe stond het dan in de bezettings-tijd? Moest er toen niet voor de koningin gebeden worden? Moest er toen niet tegen Hitler en het Nationaal-Socialisme geprekeet worden? Mocht een dienaar van het Woord toen over politieke en maatschappelijke bewegingen zwijgen? Mijn antwoord is, dat er toen en onder die omstandigheden niet mocht gezwezen worden. Maar waartegen moest gewaarschuwd worden?

Tegen Hitler? Zijn naam heb ik op de kansel bij mijn weten nooit genoemd. Evenmin als de Here Jezus ooit de naam van een keizer heeft uitgesproken. Wel heeft Hij gezegd: „Geef aan de keizer, wat aan de keizer behoort en geeft aan God, wat Hem toebehoort". Wat natuurlijk ook wil zeggen, dat een christen God meer gehoorzamen moet dan welke machthebber ook.

Geeft op uw trots verzet / verliest u aan zijn wet. / Gij zijt veilig / in zijn domein / nooit meer alleen / want nimmer zult gij wezen zijn.

Lied 245 moogt u niet missen. *Geest, uit de hemel neergedaald / storm van gedrevenheid / breekt niet de mens die ademhaalt / Gij die ook stilte zijt. — Geest van de Vader en de Zoon / vuur van hun heiligheid / verzeng ons niet, maar brand ons schoon / van ongerechtigheid. — Adem van leven in het woord / wek hen die niet verstaan: / de stomme spreekt, de dove hoort / Gij doet het lied ontstaan. — De verrukkelijke tekst is van een vrouw, van Inge Lievaart van Texel. De melodie is van de predikant-componist ds Bernard Smilde, in deze kolom welbekend.*

We zitten hier al bij de moderne Pinksterliederen. Nog eenmaal, in 246, krijgen we een moderne herberijming door W. Barnard van een 16e eeuws Duits lied en luister naar deze krachtige taal: *Gods adem die van boven kwam / zet hart en ziel in vuur en vlam / en opent ons de oren / dat wij zijn tongval horen. — De tongen zijn van wind en vuur / het woord is brandend van natuur / het loopt door alle landen / en opent mond en handen.*

Ook nieuw is Lied 247: *De Geest des Heren heeft / een nieuw begin gemaakt / in al wat groeit en leeft / zijn adem uitgezaaid. / De Geest van God bezielt / wie koud zijn en versteend / her-bouwt wat is vernield / maakt één wat is verdeeld.* De tekst is van de dichter Huub Oosterhuis en de melodie van B. M. Huijbers, ook al eerder genoemd in deze kolom. We slaan de liederen 248-251 node over en bieden u nog het laatste van de reeks. Lied 252, gedicht door W. Barnard, melodie van Willem Vogel. Luister en zing mee:

Wat zijn de goede vruchten / die groeien aan de Geest? / De liefde en de vreugde / de vrede allermeest, / geduld om te verdragen / en goedertierenheid / geloof om veel te vragen / te vragen honderd uit. — Geloof om veel te geven / te geven honderd-in, / wij zullen leren leven / van de verwondering: / dit leven, deze aarde / de adem in en uit / het is van Gods genade / en zijn lankmoedigheid. — En wie zijn ziel niet prijsgeeft / maar vasthoudt tot het eind / wie zijn bestaan niet kruisigt / hoezeer hij levend schijnt, / hij gaat voorgoed verloren / het leven dat hij koos / is tevergeefs geboren / en eindigt vruchteloos. — Maar wie zich door de hemel / laat helpen uit de droom / die vindt de boom des levens / de messiaanse boom / en als hij zich laat enten / hier in dit aardse dal / dan rijpt hij in de lente / tot hij vruchtdragen zal.

Gij doet het lied ontstaan. Dat wij één van zinnen elkaar beminnen. In ieder oog een glans. Het woord is brandend van natuur. De Geest van God bezielt wie koud zijn en versteend; herbouwt wat is vernield, maakt één wat is verdeeld. Geloof, om veel te geven. Tot hij vruchtdragen zal.

Tegen de Nat.-Soc. Beweging heb ik geprekeet. Die bedreef afgoderij met ras en bloed en bodem. En tegen alle afgoderij moet worden gewaarschuwd. Gedachtig aan het gebod: „Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben". Toentertijd sprak mij het boek Daniël zeer aan. En daarover heb ik een serie preken gehouden. O.a. over het gouden beeld, waarvoor alle onderdanen van de keizer moesten buigen. Wat Sadrach, Mesach en Abed-Nego pertinent weigerden. Voor het grote Babel van Hitler mochten we niet knielen.

Toen ik in 1944 wegens een kleinigheid was gevangen genomen, werd ik in Arnhem door een officier van de SS verhoord. Hij vroeg mij waarom de Gereformeerden in het algemeen, en mijn persoon ook, zo tegen het Nat.-Soc. waren. Hij had me gewaarschuwd, dat ik niets mocht zeggen tegen de Leider of tegen de Wehrmacht. Overigens was ik vrij om te zeggen wat ik dacht. Toen heb ik gezegd, dat onze houding bepaald werd door de overtuiging, dat we van geen macht ter wereld een afgod moeten maken. Dat we daarom tegen de N.S.B. waren en preekten. Toen hij opmerkte, dat Duitsland zou winnen en dat God met het sterkste leger was, heb ik gezegd, dat het laatste

woord niet aan Duitsland was, maar aan God. De SS'er heeft me geen haar gekrenkt, maar wel gezegd, dat het dan hard om hard tegen de Kerk zou gaan.

Als de toestand zo duidelijk is als omstreeks 1940, dan mag en kan de prediking zich niet op de vlakke houden. Maar dat wil niet zeggen, en nu heb ik het even over de tegenwoordige tijd — dat dominees en synoden en kerkleiders zich moeten uitspreken over allerlei toestanden in de wereld. Een dominee moet kiezen en preken, meent men, tegen de apartheid — niet in Rusland of Amerika, maar — in Zuid-Afrika. Hij moet opkomen voor de verdrukten — niet zozeer in landen achter het ijzeren gordijn, maar in wat ik maar zal noemen rechtse landen. Synoden en Wereldraad zijn druk in de weer met allerlei wereldproblemen. Men beweert, dat daar de Kerk aan het woord is. Naar mijn bescheiden mening is dat niet het geval. Wie zijn daar aan het woord? Theologen, waarvan sommigen een theologie van de revolutie aanhangen. Verder zogenaamde kerkleiders, die vaak heel ver van het kerkvolk afstaan. Ik maak me sterk, dat de meerderheid van de kerkleiden met allerlei besluiten en protesten en brieven niet instemt. Velen we-

ten niet eens waarover die „hoge” vergaderingen het hebben. Theologen moesten zich wat meer bij hun leest houden. Ik denk, dat het al moeilijk genoeg is te oordelen over toestanden in eigen land. Waar halen sommigen dan de vrijmoedigheid vandaan om te oordelen over toestanden in allerlei delen van de aardbol?

Maar, zal mogelijk iemand zeggen, de profeten van het Oude Testament profeteerden toch ook tegen de onderdrukkers van Israël? Tegen Babel en Assyrië en Egypte, de grootmachten van hun dagen? Moet er in onze dagen ook niet geprofeteerd worden tegen alle onderdrukkende machten?

We moeten denk ik niet vergeten, dat de profeten bijzondere openbaringen ontvingen door gezichten en dromen. Zij konden zeggen: Zo spreekt de HERE. Zij konden de ondergang aankondigen van de mogendheden, die om de God van Israël zich niet bekommerden, maar roemden in de kracht van wagens en paarden en legerscharen. Hebben onze theologen en dominees zulke openbaringen, zodat zij kunnen zeggen: Zo spreekt de HERE?

Bovendien mogen we niet vergeten, dat de profeten in de eerste plaats zich keerden tegen eigen volk, het volk des HEREN, dat Hem de rug toekeerde. Als Israël de afgod ging aanbidden en de Baäls dienen, dan zeiden zij het oordeel aan tegen eigen volk. Ook al wilden de Israëlieten dan duizenden van rammen offeren en beken van olie laten vloeien, terwijl de rijken de onderdrukten geen recht deden en de armen lieten omkomen, dan zei Micha o.a.: „Hij heeft u bekend gemaakt, o mens wat goed is en wat de HERE van u vraagt: Niets anders dan recht te doen en getrouwheid lief te hebben en ootmoedig te wandelen met uw God”.

Synoden en raden van kerken en niet te vergeten de Wereldraad nemen allerlei besluiten, waarin misstanden hier en daar en overal in de wereld worden veroordeeld. Men zegt tegen de apartheid te zijn en tegen de neutronbom en tegen „Almelo” en tegen weer ik veel wat nog meer. En aan regeringen worden protesten gezonden en de les gelezen over wat er gedaan of niet gedaan wordt. Zou dat de taak van deze raden en vergaderingen zijn? Afgezien van de vraag of zij werkelijk kerken vertegenwoordigen ben ik van mening, dat deze vergaderingen buiten hun boekje gaan. Er zijn onstellend veel misstanden in de wereld, wie zou het ontkennen? Maar kunnen theologen oordelen over allerlei toestanden in de wereld? En wie heeft hen tot oordelen geroepen? En mogen zij aansporen om gewelddadige acties te steunen? En is het de taak van dienaren van het Woord de gemeente in te lichten over toestanden en misstanden in allerlei delen van de wereld? Mogen zij dat en kunnen zij dat? Van zendelingen horen we, dat zij geen oplossing zien voor allerlei problemen en zij zitten er midden in. Zouden wij dan wel in

staat zijn en bevoegd tot oordelen? Heeft de Here Jezus en hebben de apostelen hiertoe opdracht gegeven en hebben zij in dit opzicht een voorbeeld gegeven? Dat is voor mij geen vraag.

Wel heeft Hij aangedrongen om onderdrukten recht te doen en zwakken te sterken en hongerigen te voeden en dorstigen water te geven. Daartoe zullen de gelovigen meehelpen. In de eerste plaats in eigen omgeving. Maar ook aan verre landen, voorzover dat mogelijk is. Daadwerkelijke steun voor hongerigen in de Sahellanden en voor kinderen in India en voor mensen, die getroffen worden door aardbevingen en overstromingen en dergelijke. En het is te wensen, dat veel jonge mensen zich geroepen voelen om naar onderontwikkelde gebieden te trekken om zo mogelijk een betere toekomst voor te bereiden.

Maar het beste en het krachtigste middel tot verbetering van toestanden in de wereld is het Evangelie. Dát is een kracht van God tot behoud. Van heel het leven, zoals dat reilt en zeilt. Daarom was het ook de opdracht van Jezus Christus om het Evangelie te verkondigen aan alle volken en hen te leren onderhouden, wat Hij geboden had. Dát is de aller-eerste taak van de Kerk en van de kerken. Omdat de aarde vol mag worden van de kennis van de HERE, zoals de zee vol water is. Als we denken, dat wij daar al heel wat aan doen, dan meen ik, dat we maar niet te gauw tevreden zullen zijn. Naar ik hoorde zijn er kerken in andere landen, die evenveel zendelingen uitzenden als er dominees zijn in eigen kerk. Zover zijn wij zeker nog niet. Daar brengt het kerkvolk evenveel op voor de Zending als voor eigen eredienst. Leeft bij ons wel de overtuiging, dat de Blijde Boodschap overal ter wereld een reddende kracht is?

Daaraan voeg ik nog één opmerking toe. Het is goed, dat we meewerken aan de komst en uitbreiding van het Koninkrijk Gods, overal ter wereld. Voorzover ons dat mogelijk is. We kunnen vanzelf heel de wereld niet voor onze rekening nemen. Maar het is niet best als we onze gaven voor die arbeid geven en onze gebeden daarvoor opzenden, terwijl we in eigen omgeving ons schamen voor de Goede Tijding. We moeten beginnen bij ons zelf en bij onze burens zal ik maar zeggen. Dat is veel moeilijker en daar komen we niet zo gemakkelijk toe als veel of weinig geven voor de zending. Als ik me niet vergis gaat er van ons en van de kerken in het algemeen weinig kracht uit op „alle mensen”. We hoeven niet als de Jehova-getuigen langs de deuren leuren met onze boodschap. Maar we hebben wel levende brieven van Christus te zijn. Door onze woorden en daden. En zo ook wat te doen tegen misstanden onder eigen volk en in eigen land. Daarover kunnen we beter oordelen en daaraan kunnen we meer doen, dan aan wantoestanden aan de andere zijde van de wereldbol.

C. VEENHOF — KAMPEN

Over de „ziel”

Zoals onze lezers zich misschien nog wel zullen herinneren heb ik enige tijd geleden een aantal artikelen geschreven over wat de Heilige Schrift ten aanzien van de „ziel” zegt. Dat geschiedde naar aanleiding van een „Ingezonden” van br. P. Bos uit Spakenburg. Hij reageerde daarin op een artikel over de „onsterfelijkheid der ziel” dat ik reeds veertig jaar geleden in „De Reformatie” had geschreven en dat ik opnieuw in Opbouw had laten afdrucken.

Br. Bos was met wat ik in reactie op zijn „Ingezonden” schreef niet gecontenteerd en zond daarover een tweede „Ingezonden”. Ik was en ben van plan nog wat dieper op het bijbelse begrip „ziel” in te gaan. Ik wilde dan beginnen met zijn „Ingezonden” op te nemen om in directe aansluiting daaraan op de zaak nader in te gaan. Maar br. Bos stond er op dat zijn stuk zo spoedig mogelijk geplaatst werd. En dat gebeurt dan bij deze.

Geachte professor Veenhof,

Uw artikelen over de scheppingsdagen, de zondvloed en de onsterfelijkheid der ziel hebben mij niet kunnen overtuigen. In tegendeel.

1. Wat zin heeft het, als de Heere zegt: „Toen was het avond geweest en het was morgen geweest, de eerste dag”, om dan te gaan filosoferen over de vraag: dag? Wat is dag? Een tijdperk? Misschien wel duizend of een miljoen jaren?

Als in de tien geboden staat (Ex. 20:11): Want in 6 dagen heeft de Heere de hemel en de aarde gemaakt en Hij rustte op de zevende dag, dan vraag ik U, wat zin heeft het dan om over de lengte van die dagen te filosoferen.

Als U weet, dat God met één machtswoord dit alles tot stand bracht, waarom gaat U dan de lengte van die dagen dispuutabel stellen?

Ik meen mij te herinneren dat Kuiper iets dergelijks opmerkte, toen ze indertijd ook al gingen morrelen aan de lengte van de scheppingsdagen.

Ik vind dat U zich door zulk getheoretiseer op een glibberig pad begeeft. Ik weet wel dat het woord dag in verschillende betekenissen kan gebruikt worden, maar verwijzende naar Ex. 20:11 versta ik dat in Gen. 1 een dag bedoeld wordt, zoals wij die in onze 7 dagen der week verstaan en beleven.

Zoals U het veronderstelt kan de ongelovige wetenschap daarop verder borduren met z'n evolutietheorie.

Volgens U was de rotatie der aarde dus langzamer dan nu.

Volgens mij begon de draaiing der aarde op de eerste dag.

Als in Jozua 10:13 staat: „De zon nu bleef staan midden aan de hemel en haastte zich niet onder te gaan, omtrent een volle dag, dan ga ik niet tornen aan de lengte van die dag,

evenmin als aan „toen was het avond geweest ten het was morgen geweest, de eerste dag.”

2. Op mijn ingezonden in „Opbouw” van 22 april '77 gaat U niet in. Mijn argumenten ontleend aan Schrift en belijdenis, laat U links liggen.

Pred. 12:7 „en de geest wederkeert tot God, die hem geschapen heeft. Matth. 10:28; „En weest niet bevreesd voor hen, die wel het lichaam doden, maar de ziel niet kunnen doden; weest veeleer bevreesd voor Hem, die beide, ziel en lichaam, kan berderven in de hel.”

Inzonderheid op die laatste tekst gaat U niet in.

Ook onze belijdenis gaat er van uit dat de mens een ziel heeft, die bij het sterven het lichaam verlaat.

De Heere riep aan het kruis: „Vader, in Uwe handen bevel ik mijne geest.”

En Stefanus riep totde Heiland, die hij zag staan aan de rechterhand Gods: „Heere Jezus, ontvang mijne geest.”

Art. 18 van onze belijdenis spreekt duidelijk over de ziel.

„En heeft niet alleen de menselijke natuur aangenomen, zoveel het lichaam aangaat, maar ook een ware menselijke ziel, opdat Hij een waar mens zou zijn. Want aangezien de ziel zowel als het lichaam verloren was, zo was het van node dat Hij ze beide aannam, om ze beide zalig te maken.”

In art. 19 staat: „Zo was dan hetgeen Hij stervende in de handen Zijns Vaders bevolen heeft, een ware menselijke geest, die uit Zijn lichaam scheidde.

In art. 21 staat: „en dat zowel in Zijn lichaam als in Zijn ziel gevoelende de schrikkelijke straf.”

In art. 37 staat: „Want al degenen, die gestorven zijn, zullen uit de aarde verrijzen, de zielen te zamen gevoegd en verenigd zijnde met haar eigen lichaam, in hetwelk zij zullen geleefd hebben.”

U poneert de stelling dat Ursinus en Olevianus de catechismus geschreven hebben onder invloed van de Aristotelische filosofie.

Evenzo de opstellers van de geloofsbelijdenis.

De leer van lichaam en ziel hebben ze (volgens U) overgenomen van de Griekse wijsgeleerden.

Aan mijn opmerking dat „deze leer van lichaam en ziel” door deze filosofen is overgenomen (maar dan verminkt) van de Joodse schriftgeleerden, die een paar eeuwen voor Aristoteles reeds in Griekenland waren, gaat U voorbij.

Dit laatste is nie tdoor mij bedacht.

Ook Uw beroep op 1 Tim. 6:16 zet geen zoden aan de dijk.

In die tekst wordt meegedeeld dat God alleen de onsterfelijkheid bezit.

Zie er de grondtekst maar op na.

Calvijn noemt het een beestachtige dwaling om te leren dat de menselijke ziel sterfelijk is.

Bij het *formeren* van de mens handelt God anders dan bij het *scheppen* van de dieren. „Toen formeerde God de mens van het stof der aarde en blies de levensadem in zijn neus; alzo werd de mens tot een levend wezen.”

3. Ook met Uw schrijven over de zondvloed kan ik niet meegaan.

U veronderstelt dat het ook een plaatselijke vloed kan zijn geweest. Waarom die veronderstelling, terwijl de Schrift in deze duidelijk genoeg is. Indien dat het geval was geweest, was het bouwen van de ark overbodig. Noach en de zijnen waren naar elders vertrokken, evenals Lot en de zijnen. Een ark van dergelijke afmetingen en daarop een jaar rondrijven zonder ergens aan wal te komen.

Petrus schrijft (2 Petr. 3 : 3-7): Want willens en wetens ontgaat hun, dat door het Woord van God de hemelen er sedert lang geweest zijn, en de aarde die uit en door het water bestaat, waardoor de toenmalige wereld is vergaan, verzwolgen door het water.

Maar de tegenwoordige hemelen en de aarde zijn door hetzelfde Woord als een schat weggelegd, ten vure bewaard tegen de dag van het oordeel en van de ondergang der goddeloze mensen.

Petrus stelt twee gelijkwaardige gebeurtenissen tegenover elkaar.

1. De aarde die door het water verzwolgen werd.
2. Diezelfde aarde die door het vuur zal vergaan.

Volgens U kan de wereld van vers 6 een deel van de wereld zijn, maar in vers 7 de gehele wereld. En dat wil er bij mij niet in.

Trouwens in „Opbouw” van 25-3-77, blz. 94 wijst U er zelf op dat door de val en zondvloed ontzagelijke veranderingen hebben plaats gehad. En die veranderingen hebben niet plaats gehad door een plaatselijke vloed. Neen, die zondvloed is een totale, de gehele aarde bedekkende vloed geweest. Die vloed heeft de structuur en het klimaat totaal veranderd. Ps. 104 spreekt er van in vers 9: „Gij hebt een grens gesteld, die zij niet overschrijden: zij zullen de aarde niet weer bedekken.”

Als ik het geslachtsregister van onze aartsvaders lees in Gen. 5 en zie dat de mens toen gemiddeld 900 jaar werd en er dus een groot aantal geslachten gelijktijdig leefden (thans 3 geslachten) dan moeten er al miljoenen mensen geleefd hebben toen de zondvloed kwam.

Graag was ik breedvoeriger op Uw schrijven ingegaan, maar mijn ingezonden zou te lang worden.

P. Bos, Spakenburg

Voorlopig maak ik hierbij de volgende opmerkingen.

1e. Op de kwestie van de scheppingsdagen en de zondvloed ga ik niet meer in. Er is daarover onder Gereformeerden steeds verschil van gevoelen geweest zonder dat daarover enige moeite ontstond. Wat mijzelf aangaat: ik kan mij het best vinden in Schilders bekende brochure „Een hoornstoot tegen Assen”. Die is indertijd in de gereformeerde wereld met algehele instemming ontvangen en is voor zover ik weet tot nu toe nooit zakelijk weerlegd.

2e. Op de Schriftuurlijke opvatting omtrent de „ziel” hoop ik, zoals ik schreef, nog nader in te gaan. Nu

alleen het volgende: Toen in de jaren dertig door heel velen o.a. in *De Reformatie* en *Pro Ecclesia* er op gewezen werd en aangetoond dat de uitdrukking „onsterfelijke ziel” niet Schriftuurlijk is, ontstond daartegen scherp verzet, vooral van Prof. Hepp, Prof. H. H. Kuyper, de roomse Prof. Veraart en, meer gematigd, van Prof. J. Ridderbos.

Dit leidde ertoe dat in de reeks kerkverwoestende leeruitspraken, die de synoden in de jaren veertig uitvaardigden en, tegen alle daartegenin gebrachte bezwaren in, handhaafden, er ook een was waarin de term „onsterfelijke der ziel” werd gehandhaafd. Enig Schriftbewijs werd daarvoor niet gegeven. De synode verklaarde dat zij zich daarbij aansloot bij het „in dezen onder ons gangbare spraakgebruik”. Alsof dat „gangbaar spraakgebruik” een grond kan zijn voor een leeruitspraak die als „goddelijke waarheid” aan de gewetens werd opgelegd!

In een noot voegde de synode er nog aan toe: „Ook in de H. Schrift komt dat spraakgebruik voor, met name in Matth. 10 : 28, maar over het algemeen is hier het spraakgebruik enigszins anders dan het onze.”

Met stomme verbazing las ik indertijd die laatste zinsnee. Want het ging

er in de toenmalige discussie juist om dat dat naar onze overtuiging het Schriftuurlijk spraakgebruik t.a.v. „ziel” en „lichaam” anders was dan het gangbare! Dat gaf de synode nu aarzeland toe. Maar ze zei niet *waar* in dat Schriftuurlijke spraakgebruik „enigszins anders” was dan het gangbare. Daardoor werd die hele leeruitspraak een farce! De eigenlijke kwestie werd er niet door aangeraakt. Die bleef in de mist.

Met de andere leeruitspraken — over de algemene genade; het genadeverbond en het zelfonderzoek; de vereniging van de beide naturen in Christus en de pluriformiteit der kerk — hebben toen ALLE vrijgemaakten ook die over „de onsterfelijke der ziel” in de kerkelijke prullemand gedeponeerd.

Laat ik nog zeggen dat wat ik D.V. over de Schriftuurlijke visie op de „ziel” ga schrijven dit woord van Bavinck tot motto zal hebben: „Als we er thans toe overgaan om te onderzoeken wat de Schrift onder „ziel” verstaat, dan dienen we ons in herinnering te brengen dat wij bij dat woord in de Schrift NIET moeten denken enaan de betekenis, die het gewoonlijk in ons spraakgebruik bezit... Bij dit woord „ziel” moet men niet denken aan de betekenis die wij

er tegenwoordig (in 1920) mede verbinden, en die wij eigenlijk veel meer aan de filosofie dan aan de Heilige Schrift hebben ontleend.”

l'Abri in mei

Graag geven wij u opnieuw informatie over de open l'Abri zaterdagen in Eck en Wiel.

- 6 mei: drs H. G. Geertsema: „De menselijke hoop” over het neo-marxisme van Adorno.
- 13 mei: Prof. dr B. Goudzwaard: „De grens aan de groei van de economie”.
- 20 mei: ds B. Wielenga: „Theologie van de bevrijding in Zuid-Afrikaans perspectief”.
- 27 mei: drs G. Birtwistle: Kunstweekend.

U weet: deze lezingen beginnen om 15.00 uur zaterdagmiddag en iedereen is dan van harte welkom. Er is 's avonds discussie. Blijft u eten of wilt u het hele week-end meemaken, bel dan tevoren even op: 03440-1659. Hebt u er al eens aan gedacht om uw kennissen eens uit te nodigen of mee te nemen, om hen zo in aanraking te brengen met het evangelie?

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

De beelden weg !

Van tijd tot tijd krijg je gelukkig wel eens reacties op wat je schrijft. Dat is maar goed ook, want dat houdt de moed erin. Schrijven blijft altijd een wat eenzame bezigheid. Het is altijd afwachten of je geschrijf gelezen wordt.

Een tijd geleden maakte ik wat opmerkingen over de toenemende onkerkelijkheid en in dat verband maakte ik de opmerking dat de handelwijze van de kinderen vaak zo onbarmhartig wordt teruggespeeld naar de ouders. Ouders kunnen natuurlijk veel fouten maken, ouders kunnen natuurlijk alleen maar een praat-geloof aan de dag leggen. Dat kan allemaal, maar daarmee is waarschijnlijk de toenemende onkerkelijkheid slechts voor een heel klein deel verklaard (de vraag blijft trouwens of „verklaard” het juiste woord is). 't Wordt tijd dat we met z'n allen eens ophouden met vrome praatjes zoals hierboven signaleerd. Want op die manier kunnen ouders, wier kinderen netjes (wat is trouwens „netjes”?) op het kerkelijke pad (wat is dat precies voor een pad?) blijven lopen, met ongepaste voldaanheid naar zichzelf blijven kijken, een allesbehalve fraai gezicht trouwens voor hen die er dóórheen weten te kijken. Maar andere ouders wordt op deze manier een schuld aangepraat die er in veel gevallen niet is. En het kweken van zulke schuldgevoelens is in

strijd met de barmhartigheid en de zachtmoedigheid van de Heiland. Een moeder van een meisje dat zegt niet meer te geloven belde me laatst op en vertelde over haar moeite en verdriet. Niet alleen vanwege haar dochter maar vooral door de hooghartige houding van andere kerkelijke ouders. Ze klaagde over het onbegrip bij ambtsdragers, die er geen notie van hebben in welke situatie je als ouders kunt terecht komen als je geconfronteerd wordt met ongeloof bij je kinderen. Ik geef maar door wat die moeder zei. En zij wier voeten in deze schoen passen moeten de schoen vooral niet laten staan. Terwille van zichzelf vooral en voor die ander. Het lijkt me goed wat over te nemen uit „Verkenning” (het blad voor onze jeugd; kent U het al en hebt U al een abonnement?). In het januari-nummer schreef ik o.a. het volgende:

Wat doen de ouderen?

De vraag „wat doet de kerk?” raakt ook de ouderen. Zij toch maken voor een groot deel het gezicht van de kerk. En tot die ouderen behoren ook de ambtsdragers, die een bijzondere taak in Gods gemeenten hebben ontvangen. Een bijzonder ambt houdt in een bijzondere dienst, Bijzondere dienst aan de jeugd, aan de oudere, aan de wereld. De Haas schrijft in „Hervormd Nederland”: „Het wordt tijd dat de kerken haar bezinning verder staken en wat gaan dóen”. Ik ben geneigd hem daarin gelijk te geven. De kerken, dat zijn ook de kerken waartoe wij behoren. Ik heb al eens eerder opgemerkt dat het domweg vasthouden aan allerlei tradities, het uit-de-weg-gaan van de eigenlijke levensvragen van vandaag, kortom de verstarring die menige

gemeente kenmerkt (ik zeg het wat generaliserend en dus wat overtrokken!) heel wat jongelui van de kerk hebben vervreemd. En veel ouders voelen zich vandaag in de steek gelaten door hun predikanten, ouderlingen en mede-gelovigen, omdat ze zo weinig steun van hen ontvangen.

Ik nam in Verkenning een gedeelte over uit een brief van een meisje dat voor een jaar bij Youth for Christ in Driebergen werkt:

„Een groot deel van de Youth for Christ is van huis uit gereformeerd en gaat ook gewoon naar de kerk. Dan is er ook een niet te onderschatten percentage gelovige mensen dat niet-christelijk is opgevoed en dat door wel christelijk opgevoede Youth for Christers mee naar de kerk genomen wordt. En dat is dan vaak niet gemakkelijk voor hen. Bij Youth for Christ leren ze de blijheid van het geloof kennen en horen ze er in de hedendaagse taal over praten en zingen, en zeker niet oppervlakkig. Dan gaan ze mee naar de kerk en missen opeens veel van de blijheid die bij het evangelie hoort. Juist die mensen, die niet in de kerk zijn opgegroeid moeten erg wennen aan alles in en rond de kerk. Hopelijk is de kerk niet een bedreiging voor het geloofsleven van deze jongemensen.

Tot zover deze brief. Wat hier gezegd wordt dient overwogen te worden. De tijd is kort, er is haast bij! Want in onze tijd verliezen veel mensen in de kerk hun geloof. En dat is een trieste zaak. Daar heeft de Heiland niet voor gebeden in Johannes 17. Maar wat er aan te doen? De beelden opruimen die in de kerk de dienst nog zo vaak uitmaken. Ziet U ze niet? Kijk eens goed!

Suriname-project

Op de mooie kerkedag in Zwolle van zaterdag jl. werden we verrast door het optreden van het surinaamse koor 'Stan vaste'. Het gaf aan ons samen zijn een ongedachte verbreding van het gezichtsveld. Wat misschien niet helemaal duidelijk is geworden, is dat dit koor op zijn wijze een ondersteuning kwam bieden aan het project dat de gemeente van Amsterdam-Centrum heeft opgezet: op haar kosten werkt binnen de surinaamse gemeenschap van de Evangelische Broedergemeente (E.B.G.) een maatschappelijk werker/diakones, mevr. Margot Sprang, zelf surinaamse. Er was in de markt-hal te Zwolle een kleine stand ingericht waar foldertjes over dit werk verspreid werden en men voor verdere informatie terecht kon. De gemeente van Amsterdam-Centrum zoekt namelijk voor de bekostiging van deze arbeid financiële steun uit de andere kerken. De hoop bestaat nu, dat het warme onthaal dat de surinaamse zangers ten deel viel, z'n weerslag zal vinden in een vermeerdering en verhoging van bijdragen uit het hele land, hetzij gemeentelijk dan wel particulier.

Ds H. de Jong namens het E.B.G.-steunfonds Bijlmermeer p/a 2e Oosterparkstraat 189a, postgiro 3889670, Amsterdam.

ADRESSEN

Zoetermeer — Het adres van de kerk van Zoetermeer is ingaande heden: drs L. F. Sawyer, Haagsebos 155, Zoetermeer, tel. 079-220617. Eventuele stukken voortaan aan bovenstaand adres.

KONTAKT MET DE CHR. GEREFORMEERDEN

Onderstaande brief werd door de Raad van de kerk te Leerdam gezonden aan de Chr. Geref. kerkeraad:

Leerdam, 28 febr. 1978

Aan de Kerkeraad der Chr. Geref. Kerk, p/ de Heer C. A. Kleyn, Gen. Pirsonstraat 34, Leerdam.

Geachte broeders,

Al jarenlang is er tussen onze beide kerkengroepen op landelijk vlak, en ook in verschillende plaatsen bestaat, een goed contact.

Wij hebben daar steeds met blijdschap en dankbaarheid kennis van genomen. Volgens het verslag van ds Velema in De Wekker heeft Uw Synode van Hoogeveen op 21 sept. 1977 o.m. besloten: „Er bij de kerkeraden op aan te dringen, dat zij de gehoorzaamheid aan het gebod van Christus tot eenheid van degenen, die in Hem geloven, zullen betrachten en met name t.a.v. de Geref. Kerken (vrijgem. buiten verband) voorzover de mogelijkheden daartoe aanwezig zijn, in geloof contacten met deze kerken te beginnen en waar deze reeds zijn, te bewaren en te versterken”. (De Wekker 87e jaargang no. 1). Wij willen

ook herinneren aan de brief, die de Landelijke Vergadering van onze kerken te Kampen in 1976 gestuurd heeft aan Uw Synode. Daarin wordt met betrekking tot de toenadering tussen beide kerkengroepen geschreven: „Wij verheugen ons hartelijk in deze toenadering en we spreken de hoop uit, dat die in de loop van de komende jaren onder Gods zegen mag blijven groeien.” En: „Het is onze oprechte bede, dat onze wederzijdse kerken zo sterk mogen toegroeien naar Jezus Christus, ons enig Hoofd, dat ook hun onderlinge band steeds hechter wordt.”

Terwijl de commissie voor contact en samenspreking met andere kerken in haar rapport van okt. '77 met betrekking tot Uw Kerken aan de Landelijke Vergadering van onze kerken voorstelt uit te spreken „de kerken aan te sporen tot voortzetting van het streven naar eenheid met de Chr. Geref. Kerken, met verwijzing naar het gebod van Christus.”

(Eén van onze predikanten, ds Van Keulen, is er in de Noordoostpolder ook nauw bij betrokken geweest, toen de Chr. Geref. en de Vrijgem. Geref. Kerk daar nader tot elkaar kwamen, hetgeen resulteerde in kanselruil en samenwerking op meer dan één vlak). Hoezeer wordt door de onderlinge verdeeldheid van de gelovigen de naam van onze Heere en Heiland gesmaad! Hoe vurig heeft onze Heiland in de nacht, voordat Hij verraden werd, gebeden voor de eenheid van hen, die in Hem zouden gaan geloven. Joh. 17.

Broeders, U mag wel weten: Wij hebben er geen vrede mee, dat wij in Leerdam zo langs elkaar heen leven. De broeders uit ons midden, die de afscheidsdienst van ds P. van Zonne-

veld hebben bijgewoond, herkenden in diens afscheidsprek de stem van de Goede Herder.

Wij realiseren ons wel, dat U in een vacaturetijd extra werkzaamheden hebt met betrekking tot de zorg voor de gemeente. Wij hebben zelf na jaren van spanningen en conflicten, die de gemeenten van de Vrijgem. Geref. Kerken geteisterd hebben, ruimte ontvangen voor positieve, opbouwende arbeid. Al lang leeft bij ons de begeerte om elkander eens te mogen ontmoeten en te spreken over onze verhouding in verband met onze roeping in deze wereld.

Wat zou het een heerlijke ervaring zijn als wij elkander daarbij ook zou-

den mogen herkennen als knechten, die samen trouw willen zijn aan hun ene Heer en Meester. Maar broeders, wij willen niet vooruitlopen op wat een gesprek mogelijk zou kunnen opleveren. Wij willen momenteel slechts dit ene aan U voorleggen: Kunnen wij samen eens tot zo'n ontmoeting komen? Indien U daarvoor openstaat, zouden onze moderamina deze ontmoeting eventueel kunnen voorbereiden.

Met broedergroeten,
namens de kerkeraad der
Gereformeerde Kerk Vrijgem.
Leerdam,
G. v. Keulen, praeses
A. v. Gent, scriba

De stichting „ANNO 1970” voor geref. kinderbescherming en maatschappelijk werk te Utrecht, uitgaande van de Geref. Kerken (vrijg.) B.V.

wil graag in kontakt komen met een echtpaar dat bereid en in staat is als

pleegouders

te fungeren in haar gezinshuis te Apeldoorn.

Indien u meent daarvoor in aanmerking te komen dan graag uw verzoek om inlichtingen richten aan:

Mr. C. W. Bakker, voorz., Prins Hendriklaan 88, Utrecht. telefoon 030-513521 of C. Geerse, sekr., Prof. Dr. Zernikeweg 46, De Bilt, telefoon 030-763227.

U KUNT NOG STEEDS
EXEMPLAREN
VAN HET SPECIALE

EB-PINKSTERNUMMER BESTELLEN!

- ☆ zolang de voorraad strekt
- ☆ als start voor het zomerwerk
- ☆ prijzen van 12-28 cent per ex. Incl. verzendkosten!

STICHTING
ELISABETHBODE

POSTBUS 100
7240 AC LOCHEM
TEL. 05730 - 2770 ('s avonds 2526)

KAMPEN

Johannes Calvijn-Lyceum en school voor h.a.v.o.

Herhaalde oproep

Wij zoeken nog steeds een docent(e)

godsdiens/maatschappijleer

van prot. chr. levensovertuiging.

Wij willen graag iemand aan onze school benoemen die 26 lesuren kan geven. Hoe we deze uren verdelen over de beide vakken kunnen we nader overleggen.

Inlichtingen kunt u krijgen bij de rector D. Runia, tel. 16022 (thuis 12982) of de conrector K. Janssens, tel. thuis 16677.

Sollicitaties liefst binnen een week te richten aan de rector p/a Jan Ligthartstraat 1, Kampen.

„Wij dan, gerechtvaardigd uit het geloof, hebben vrede met God door onze Here Jezus Christus...”
Romeinen 5 : 1

De Raad van de (vrijgemaakt) gereformeerde kerk te Enschede-Noord deelt hierbij mee, dat op dinsdag 18 april jl. in Christus is ontslapen onze broeder

Hendrik Faken

op de leeftijd van 62 jaar.

Kerkeraad en gemeente gedenken met dankbaarheid hoe br. Faken gedurende verschillende jaren als diaken eerst de kerk te Enschede-Oost en daarna de kerk te Enschede-Noord met grote liefde en toewijding heeft gediend.

Onze trouwe God vertrooste zijn vrouw, kinderen en verdere familie met het Evangelie van Zijn beloften!

Namens de Raad, voornoemd,
O. Mooiweer, praeses
R. J. Niemeijer, scriba

Enschede, 24 april 1978

A.s. student T.H.,
zoekt

**KAMER
MET KOOKGELEGENHEID**
in Delft of
direkte omgeving.

A. Bloemendaal, Frans van Mierisstraat 21,
7412 PA Deventer, tel. 05700-14326.